

2021-04-13

Handläggare: Elin Engström

Boverket: RAPPORT 2020:21

Mått på bostadsbristen

Förslag på hur återkommande
bedömningar ska utföras

RSMH:s yttrande över remissen Mått på bostadsbristen (Boverkets rapport 2020:21)

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, RSMH, organiserar sedan mer än 50 år på demokratisk grund människor med olika former av psykisk ohälsa. Många av våra medlemmar är personer som har eller har haft en långvarig och allvarlig psykisk ohälsa, inte sällan i kombination med olika psykiska funktionsnedsättningar.

RSMH är en del av Funktionsrätt Sverige och är aktivt inom Nationell samverkan för psykisk hälsa, NSPH. RSMH är religiöst och partipolitiskt neutralt och verkar aktivt för att motverka utanförskap och diskriminering.

Underlaget för de synpunkter som förs fram här är remissen Boverkets rapport 2020:21: Mått på bostadsbristen.

RSMH anser att Boverkets förslag behöver kompletteras med mått på bostadsbristen för personer med särskilda behov.

Vad som är en rimlig bostad har av Bostadsverket definierats utifrån sex behovsbaserade kriterier. Det är boendestandard, boendeyta, boendekostnad, geografiskt läge (pendlingsavstånd), hur länge bostaden disponeras samt tid för att hitta en ny bostad. Boverket har vidare, genom tillgängliga data, konstruerat kvantitativa mått som på både nationell, regional och lokal nivå försöker fånga hur många hushåll som inte uppfyller de sex kriterierna.

De två mått som Boverket bedömer bäst sammanfattar bostadsbristen är antalet trångbodda hushåll och antalet hushåll med ansträngd boendeekonomi.

De problem som däremot inte fångas av de ovanstående kriterierna är de som kan kopplas till bostadsbristen för människor med särskilda behov. Det handlar då om exempelvis bristen på bostäder anpassade för personer med funktionsnedsättning, bristen på särskilt boende för äldre och bristen på skyddat boende för våldsutsatta. Dessa brister måste istället behandlas separat, skriver Boverket.

RSMH anser att detta är den stora bristen i förslagen i rapporten. Det är av största vikt att behovet av bostäder för personer med funktionsnedsättning och äldre också kan mätas. I allt för många kommuner idag saknas politiska ambitioner att avsätta en viss andel bostäder för personer med särskilda behov. Det finns stora problem med dyra andrahandsuthyrningar av bostäder avsedda för personer med särskilda behov. Dessa bekymmer skulle bättre kunna avhjälpas om det togs fram mått för att ta reda på behovet av bostäder för personer med specifika behov.

RSMH anser att alla, oavsett psykisk hälsa eller beroendeproblematik, har rätt till en bostad med anpassad stödnivå. Psykiatrireformen som genomfördes för 25 år sedan innebär att de som mår allra sämst skulle få så mycket insatser att de kan bo kvar hemma. Men det fungerar inte för alla. Det finns förfärliga exempel då psykiatrin och socialtjänsten i stället för att samarbeta skyller ifrån sig på varandra så att människor blivit hemlösa eller fått plats på extremt kostsamma och dåliga härbärgen. Att ha en trygg, fast bostad kan vara grunden som gör att det blir möjligt att ta emot hjälp för annan problematik, som psykisk ohälsa.

Enligt hemlöshetsforskaren Hans Swärd i Lund är det många kommuner som inte har den rätta varianten av bostad först, alltså att du ska få ett boende med mycket stöd utan krav på att exempelvis vara drogfri. Många kommuner har villkorat även Bostad först, precis som försökslägenheter. RSMH tror inte på trappstegsmodeller utan anser att rätten till en fast bostad ska vara utan villkor.

Kommunerna måste bli bättre på att ge människor stöd i vardagen och även erbjuda alternativa boendeformer som kan anpassas efter den enskildes behov och önskemål. Personal behöver, utöver den professionella yrkeskunskapen, ha bra kunskap om bemötande, återhämtning och att stödja egenmaktsutveckling.

I och med psykiatrireformen lades det sista mentalsjukhuset ned. Istället har mindre institutioner uppstått som till viss del påminner om mentalsjukhus, med bristande insyn och låsta dörrar. Platser på så kallade SiS-hem (Statens institutionsstyrelse), hvb (hem för vård och boende) och LSS-boenden kostar ofta flera tusen kronor per dygn. Att kunna erbjuda en riktig bostad i ett vanligt bostadsområde, med det stöd och den hjälp personen behöver i hemmet, blir alltid mer samhällsekonomiskt och framför allt bättre och mindre stigmatiserande för brukaren. Det behövs också fler mellanformer av boenden, såsom sviktboenden, för personer med psykisk ohälsa.

Då vore det ett minimikrav att det tas fram mått så att också bristen på sådana bostäder kan mätas.

I regeringsuppdraget betonades att Boverkets förslag på mått på bostadsbristen skulle vara användbara som grund ”för politiska överväganden, såväl nationellt som på lokal nivå”. Därför blir det än mer anmärkningsvärt att några mått inte tagits fram för att ta reda på behovet av bostäder för personer med särskilda behov.

Barbro Hejdenberg Ronsten
Förbundsordförande

Kristina Båth Sägänger
Kanslichef

**CC: Funktionsrätt Sverige
NSPH**

